

Propisi EZ o kvaliteti mlijeka*

F. Kervina, B. Perko, Irena Rogelj

Stručni rad — Professional paper

UDK:637.07

Sažetak

U službenom listu EZ od 14. 9. 1992. br. L 268/1—32 objavljene su smjernice 92/46 EZ savjeta od 16. 06. 1992. sa higijenskim propisima za proizvodnju i promet sirovog mlijeka, toplotno obrađenog mlijeka i proizvoda na osnovi mlijeka. S 1. 1. 1993. stupaju na snagu pooštreni zahtjevi o kakvoći mlijeka, (krava, ovaca, koza, bivolica) u svih članica EZ, a dana su i tumačenja pojedinih pojmova, npr. različito toplotno obrađenog mlijeka. Propisi pogadaju i sve izvoznike u EZ, pri čemu kakvoća uvezenih proizvoda mora u potpunosti ispunjavati (ili biti bolja) od propisanih normi.

Riječi natuknice: Smjernice Savjeta EZ 92/46 (16. 6. 1992); Proizvodnja i promet mlijeka; Kakvoća sirovog mlijeka (kravljeg, ovčjeg, kozjeg, bivoljeg); Zahtjevi poslije 1. 1. 1993.

Uvod

U službenom listu EZ od 14. 9. 1992. br. L 268/1-32 i L 268/33—34 objavljene su smjernice 92/46 i 92/47 savjeta EZ od 16. 6. 1992. o higijenskim propisima za proizvodnju i promet sirovog mlijeka, toplotno obrađenog mlijeka i proizvoda na osnovi mlijeka, koji stupaju na snagu 1. 1. 1993. (92/46), kao i iznimka kojima se odobrava vremenski ograničena odgoda ispunjavanja propisa (92/47).

Treba odmah naglasiti da se radi o pooštrenim zahtjevima, koji će mnogima u zemljama EZ nanijeti glavobolje, bilo da se radi o proizvođačima mlijeka, ili mljekarskim pogonima. Pogoni koji ispunjavaju sve uvjete, dobivaju registarski broj EZ, koji im omogućuje plasman proizvoda u svim zemljama zajednice. Greškama u proizvodnji registraciju mogu i izgubiti i da je dobiju moraju proći ponovnu proceduru. Međutim propisi ne vrijede samo za proizvođače u zemljama EZ nego i za proizvođače u tzv. trećim zemljama, koji svoje proizvode izvoze u zemlje EZ. Za njih (nas!) situacija je mnogo, mnogo teža jer se primjenjuju pooštreni kriteriji, stroži nego u zemljama EZ. Pregledom pogona od strane komisije EZ dobije se registracija, ako su, naravno, ispunjeni svi uvjeti, a proizvodi u izvozu bit će pod njihovom stalnom kontrolom. Posljedica promašaja je gubitak registracije i sasvim sigurno mnogo teže ponovno dobijanje. U cijelosti uzeto, pooštavanje zahtjeva za kvalitetu mliječnih proizvoda nema samo cilj da još više zaštiti potrošača, nego, sasvim sigurno, i ograničavanje proizvodnje mlijeka i uvoza mliječnih proizvoda. Situacija na tržištu mlijeka/mliječnih proizvoda u Evropi nije ružičasta pa je samo u Bavarskoj, u posljednje dvije godine, 30.000 gospodarstava prestalo s proizvodnjom mlijeka (od 120.000 ostalo je 90.000), a brojni manji mljekarski pogoni prestali su s radom ili su integrirani u velike koncerne.

* Rad iznijet na XXX Simpoziju za mljekarsku industriju, održanom u Zagrebu, 1992. godine

Smjernice nisu šturi zakonski propisi, ne propisuju kako će ih koja zemlja ispuniti. Važan je krajnji učinak, ispuniti zahtjevane norme. Putevi mogu biti različiti, no cilj je jasan, a rezultat određen.

Proizlazi da se ne možemo zavaravati da nas se ti propisi ne tiču jer nismo članica EZ, i da do prijema u članstvo imamo vremena. **Nemamo ga!** Imamo ga manje nego članice EZ jer moramo nadoknaditi i dosadašnji zaostatak za njima što je, možemo reći, generacijski problem. Posebno će trebati paziti prilikom novogradnji i adaptacija jer su investicije dugoročne pa treba pažljivo proučiti zahtjeve. To se tiče u jednakoj mjeri i proizvođača mlijeka (staje, voda itd.) i mljekarskih pogona, bez obzira na veličinu. Velika je opasnost, da u uvjetima ratnih pustošenja, radi nestašice mlijeka, dođe do popuštanja zahtjeva za kvalitetu mlijeka i do otkupljivanja svega što je bijelo. Svi znamo (i puno pričamo!) da je, pogotovo za manje ekonomije, izlaz jedino u kvaliteti proizvoda i usluga. Kada se, međutim, pokušava pooštriti kriterije u pogledu kvalitete mlijeka, nema kraja isprikama kako je potrebno postupno pooštavanje kriterija i da su za to potrebne godine. Zaboravlja se da to slušamo već decenijama i da imamo pravilnike koji u zahtjevima nisu pretjerani, a čak ni te ne ispunjavamo. Teško je objasniti i kako shvatiti postupnost u čistoći ruku. Da li tako da se jedno vrijeme (godinama!) pere samo jedna ruka ili obadvije površne? Kako postupnost shvaćaju u EZ vidi se iz roka od samo pola godine, a vrijedi i za Grčku, Njemačku ili Dansku.

Za primjenu tih propisa mora biti potpuno jasna nadležnost nacionalnih organa koji kontroliraju ispunjavanje uvjeta i daju svoju suglasnost. Najveću odgovornost nose pogonske laboratorije u mljekarama koje, među ostalim, moraju čuvati dokumentaciju dvije godine. Nad njima su povlaštene kontrolne laboratorije i, konačno, nacionalni referentni laboratorij koji je u vezi s referentnim laboratorijem EZ u Parizu.

Smjernicama se izjednačavaju higijenski propisi za sve zemlje EZ, a obuhvaćaju mlijeko i mliječne proizvode krava, ovaca, koza i bivolica. Iz propisa je izuzeto sirovo mlijeko i prerađevine, koji su u prometu na gospodarstvu proizvođača. Propisi koji reguliraju taj promet ostavljeni su u nadležnost pojedinim zemljama. Životinje i proizvodna gospodarstva moraju biti pod stalnom veterinarskom kontrolom u pogledu zdravstvenog stanja. Proizvodna (registrirana) gospodarstva moraju također biti pod stalnom kontrolom u pogledu ispunjavanja higijenskih propisa koji se tiču same gradnje, mužnje i osoblja, a mlijeko i proizvodi na bazi mlijeka pod kontrolom u pogledu rezidua s farmakološkim ili hormonalnim učinkom, kao i antibiotika, pesticida, sredstava za čišćenje i dezinfekciju i, uopće sredstava koja mogu štetiti ljudskom zdravlju, a prekoračuju dozvoljene granične vrijednosti.

Nabrojene su smjernice EZ iz prošlih godina, koje se tiču pojedinih analiza mlijeka i higijenskih propisa, a koje ostaju dalje na snazi.

Zemlje EZ moraju do 1. 1. 1994. uskladiti svoje zakonske propise s ovim smjernicama.

Zanimljiva je, i važna nomenklatura i pojmovi za mlijeko, toplinom obrađeno mlijeko, proizvode na osnovi mlijeka, pogone, tehnološke postupke i prodaju.

Način izražavanja je tipično birokratski, teško razumljiv i zahtjeva punu koncentraciju i istodobno poznavanje struke i jezika. Unatoč tome neki pojmovi nisu jasni jer se vjerojatno odnose na neke specifične proizvode u pojedinim zemljama.

Detaljno su nabrojene bakteriološke norme/kriteriji, kako za mlijeko pojedinih pomenutih vrsta životinja, tako i za proizvode na bazi mlijeka. Kriterij od < 100.000 mikroorganizama/ml i < 400.000 somatskih stanica/ml za kravlje mlijeko, za naše sadašnje uvjete svakako je zabrinjavajući.

Mljekarsku industriju skupa s proizvođačima mlijeka, savjetodavnim i kontrolnim službama i ne kao zadnje organe vlasti u čijoj je nadležnosti izdavanje propisa, čeka ogroman posao koji može biti uspješan samo u organiziranom angažiranju svih stručnih službi, bez borbe za prestiž i nadležnost.

ORDINANCE OF EC CONCERNING MILK QUALITY

Summary

The official paper of EC from September 14, 1992 N° L 268/1—32 published the directives 92/46 of EC council from June 16, 1992 about hygienic regulations for production and marketing of raw milk, heat-treated milk and products on the basis of milk.

New, aggravated norms concerning milk quality (cow, ewe, goat, buffalo) will be put into operation by January 1, 1993 in all EC countries. The regulations will be valid for all imported dairy products as they should be of at least the same quality as the domestic ones.

Additional index words: Directives of EC council 92/46 (June 16, 1992); Production and marketing of milk; Quality of raw milk (cow, ewe, goat, buffalo); Norms after January 1, 1993.

Adrese autora — Author's addresses:

Prof. dr. France Kervina
Doc. dr. Bogdan Perko
Prof. dr. Irena Rogelj
Biotehniška fakulteta, Inštitut
za mljekarstvo, Domžale, SLO

Primljeno — Received:

9. 12. 1992